

Скорейко Ганна, Никирса Марія . Помешкання Николая Василька у Чернівцях. *Місця пам'яті української дипломатії: енциклопедичний довідник / Упоряд.*, заг. ред. І. Матяш. Міністерство закордонних справ України; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин; Національна академія наук України, Інститут історії України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського; Фонд Президентів України. – Київ: Горобець, 2022. С 239--243

Помешкання Николая Василька у Чернівцях

Николай рицар фон Василько - відомий буковинський політик, депутат Буковинського сейму та Австрійського парламенту, один з найвпливовіших українських політичних діячів кінця ХІХ – першої чверті ХХ ст.

У своєму життєвому шляху він пережив серйозну трансформацію – народжений і вихований у аристократичній родині, де домінував румунський дух, отримав класичну університетську освіту у Відні, взяв на себе захист буковинських українських громад, а у австрійському парламенті уже представляв українців Буковини.

Саме депутатська діяльність зробила Николая Василька популярним політиком. Він здобув славу талановитого оратора, далекоглядного діяча, який вмів прораховувати свої дії на декілька кроків уперед.

Безпосередньою заслугою Василько стало відкриття українських гімназій у Кіцмані (1903 р.) та Вижниці (1908 р.), збільшення дотацій українським товариствам Буковини крайовою та центральною владою, реформування буковинського сейму та виборчого закону для нього, запровадження нового громадського статуту, підвищення платні учителям, формування національно-демократичної партії тощо. Він послідовно відстоював інтереси Буковини, окремих її громад, простих обивателів на різних рівнях влади. Це зробило його надзвичайно популярним в народі. Прості українські селяни Буковини небезпідставно були переконані, що тільки Василько може захистити їхні інтереси. Не випадково десятки громад сіл і містечок краю обрали його своїм почесним членом.

Після виборів 1907 року до австрійського парламенту М. Василько очолював клуб українських послів Буковини. Декілька разів він був заступником голови спільного галицько-буковинського українського

парламентського клубу. Не завжди його погляди та тактичні ходи отримували загальну підтримку, провокували суперечки. Зокрема, у 1909 р. це навіть призвело до виходу Василька та буковинських депутатів з українського парламентського клубу. Але, як показує подальша політична історія, найчастіше його ідеї та пропозиції були правильними та відповідали тодішнім викликам.

Така політична і громадська активність передбачала постійне перебування у переїздах. Зокрема, як свідчать архівні документи, на момент свого одруження 3 листопада 1892 року 24-річний Николай Василько, син кавалера Николая де Василька та його дружини Аглаї, народженої де Петріно, одружився з 16-ти річною Ольгою Гамількар (донькою Себастьяна Гамількара Ґерґелі та його дружини Олени Василько із Верхніх Лукавців, проживав у орендованому помешканні на вул. Панській, 29 (нині вул. Ольги Кобилянської). У 1906 році за даними адресної книги-календаря, подружжя мешкало на вулиці Waaggasse (Ваговій), 7.

Тільки 1910 року родина переїхала у власне помешкання. За даними книги реєстрації нерухомого майна власників м. Чернівці за 1888-1939 рр. Микола рицар фон Василько зареєстрований власником нерухомого майна на вулиці Neuweltgasse (Новий світ), 26 (нині вул. Тараса Шевченка, 40). Це була чудова вілла відомого чернівецького архітектора Антона Павловського. Ймовірно, саме він і збудував її. Після смерті архітектора Николай Василько купив будинок. Впродовж кількох передвоєнних років тут збиралися найвпливовіші діячі Буковини, адже, як відомо Николай Василько підтримував дружні стосунки не тільки з українськими політиками, але й з президентом краю, чиновниками фінансової, правової та культурної сфери краю.

Проте він з дружиною і чотирма дітьми проживав тут тільки до початку Першої світової війни. Родина Василька, як і інших політичних діячів, переїхала до Відня і залишалася там впродовж усього періоду воєнних дій. Чернівці тричі переживали російську окупацію, тому Василько, знаний своєю антиросійською діяльністю, залишався в полі зору російської адміністрації. Але його дім у Чернівцях не був розграбований.

Офіційно Николай Василько залишався власником цього будинку 10 років, тому що зрештою вдалося його продати і уже з 14 травня 1920 року право власності було зареєстровано за Абелем Сухестовим згідно договору купівлі-продажу від 14 травня 1920 року.

Літ.: 1.Державний архів Чернівецької області. Ф. 1245. Оп. 3. Спр. 14. Арк. 110 зв-111. 2.Kalender Termin und Vormerkbuch Wohnungs-Anzeiger von Czernowitz samt Vorstädten ferner von Radautz und Suczawa . Czernowitz. 1905. S. 217.3. Брицький П., Добржанський О. Буковинці у боротьбі за українську державність. Чернівці. 2007. С.11-55; 4. Adressbuch von Czernowitz samt Vorstädten sowie der Städte Radautz und Suczawa .Czernowitz.1913. S. 201.

Марія Никирса, Ганна Скорейко